

PROGLAS
CENTRA ZA ŽENSKÉ STUDIJE
POVODOM OSMOG MARTA

Nije iznenađujuće da naš jezik i izbor reči odražava društvenu "nevidljivost" žena jer je centar našeg kulturnog univerzuma muškarac. Gde su žene? Pitale smo se to dok smo učile istoriju, tražile identifikaciju sa književnim likovima, proučavale slikarstvo, tumačile fenomene socijalnih devijacija, otkrivale politiku. Shvatile smo da se neshvatljive praznine mogu i moraju popuniti proučavanjem žena na poseban način, odvojeno od muškaraca. Tako su stvorene ženske studije ali su tako počele i da se stvaraju posebne sociologije ili kriminologije ili psihologije žena, jer žene mogu da budu učinjene "vidljivim" u nauci samo onda kada su svi naponi usmereni ka postizanju pravog razumevanja istinskog sveta i autentičkih interesa žena.

Cilj međutim nije samo da se učini vidljivim nevidljivo, da se prekine ćutanje, da žene uspostave svoja prava u nauci, da osete snagu sopstvenih sposobnosti i kreativnih snaga i ponos zbog njih. Potrebno je da se nađu alternativni modeli konceptualizacije društvenog sveta tako da interesi, stavovi i specifičnosti žena budu prisutni, poznati i priznati umesto dosadašnje prakse u kojoj su uglavnom supsumirani ili ignorisani, ili čak direktno ugrožavani. "Cena" koja u početku mora da bude plaćena je nevolja koja se zove "geto" efekat, tj. ženske studije su na svojim počecima odvojene od glavnog toka društvenih nauka, nešto što kao "ženski posao" može da ima niži status i dobije malu ili nikakvu pomoć od postojeće muško-dominantne naučne zajednice. Ali nama nije cilj da ostavimo utisak i da impresioniramo, da promovišemo sebe i svoje radove, već da artikulišući sebe ostvarimo komunikaciju između sebe.

Ne želimo sudbinu kao "nišu", ekskluzivno žensko pismo Kineskinja, hiljadu godina staro a danas zaboravljeno pre svega od žena čiju je komunikaciju i emotivnu uzajamnost trebalo da omogućava. Naši tragovi ne smeju da ostanu lepeze i smotuljci svile ispisane tajanstvenim znacima u dubinama muzejskih vitrina. Cilj su nam promene postignute ne samo u ideologiji i nauci, već i u svakodnevnoj kulturnoj, porodičnoj, zakonskoj, komunikacionoj praksi gde žena ne sme biti više tretirana kao "nebitna". U nameri da se to postigne potrebne su suštinske promene pre svega naših, ženskih svesti a jedan od puteva su studije žena, o ženama, za žene. To pre svega znači u interesu žena a prvi naš ženski interes je mir. Naša veza sa stvarnošću i vremenom u kome živimo je naša osuda rata, nacionalne netrpeljivosti, ratnog i opšteg nasilja, kulturne izolacije, porasta materijalne i duhovne bede, čega su najveće žrtve žene.

u Beogradu, 1. 3. 1993. g.